

GREVINDEN
KAMMERHERREN MALEREN MINISTEREN
AF ADMIRAL IRMINGERS ERINDRINGER 1852-55

VED

N. L. FAABORG

De bizarre tilstande ved Frederik VII's hof, som især skyldtes kongens lunefulde og karaktersvage personlighed og ægteskabet med grevinde Danner, gav sig ofte meget barokke udslag. Det er derfor ikke til at undres over, at flere af de personer, som havde deres daglige dont i „menageriet“, som overhofmarskal J. G. Levetzau kaldte kongens og grevindens intime cirkler, følte trang til at nedskrive deres erindringer om hændelser, scener og personer i dette ejendommelige spil.

Hovedkilden til Frederik VII's hofhistorie var indtil kabinetssekretær J. P. Traps erindringer udkom i 1966-67, generalmajor C. F. Holtens erindringer, som ved deres fremkomst i 1899 vakte både opsigt og en del forargelse. Holten, der i mange år var Frederik VII's adjutant, fortalte gerne i en snæver kreds om sine mange oplevelser fra denne tid, og det er disse historier, som William Bloch efter Holtens diktat nedskrev og udgav efter hans død. Generalen har ikke haft præntioner i retning af at give et alsidigt belyst tidsbillede, endsige nogensomhelst politisk vurdering, men meddeler blot løst og fast om sine usædvanlige oplevelser med meget lune og sans for pointen. Disse erindringers værdi som historisk kildemateriale er imidlertid blevet stærkt betvivlet. Selvom flittige granskninger i både tidligere og senere fremkomne erindringer nærmest måtte tale til gunst for Holten, så var det først ved udsendelsen af J. P. Traps erindringer i 1966, at man for alvor blev bestyrket i den opfattelse, at Holten – på sin façon – i store træk havde givet sandheden om Frederik VII's hof.

For den hvem tvivlen om Holtens og måske også Traps pålidelighed stadig har naget, måtte det derfor være en overraskelse at finde et memoireværk, skrevet af en mand, hvis stærkt udviklede sandhedskærlighed

fremhæves af alle som har kendt ham. Det drejer sig om søofficeren CARL L. C. IRMINGERS erindringer, som af sønnen, kommandør Otto Irminger i 1919 blev skænket til Det kongelige Bibliotek med den klausul, at de først måtte offentliggøres 100 år efter Frederik VII's død.¹⁾ Irminger viste ikke den mangel på takt, der med en vis ret kunde bebrejdes Holten²⁾ – eller snarere hans udgiver, William Bloch – og i høj grad Trap, der allerede i 1870, altså før grevinde Danners død, havde truffet aftale med Gads forlag om udgivelse af sine erindringer.

Om Carl L. C. Irminger, som fødtes den 3. april 1802, skal iøvrigt oplyses, at han blev sekondløjtnant i marinen 1822 og, efter forskellige begivenhedsrige udkommandoer, i 1832 beskikket af Frederik VI til lærer for prins Frederik (VII) i sømandskab. Samme år blev han adjutant og knyttet til prinsens hof som kavaler. I disse stillinger vandt han prinsens fulde tillid og tilegnede sig et førstehånds kendskab til ham.

Efter prinsens mislykkede ægteskab med prinsesse Wilhelmine fulgte Irminger med ham under forvisningen til Jægerspris og var hans guvernør under rejsen til Island, hvorpå han fulgte med til Fredericia. Ved Frederik VII's tronbestigelse i 1848 blev han kongens adjutant og fra 1. januar 1850 generaladjutant for søværnet, hvilken høje stilling han beklædte under hele denne konges regeringstid. I 1850 fungerede han en kort tid som marineminister, 1865 blev han kontreadmiral og 1872 faldt han for aldersgrænsen.

Irminger var en mand med dybtgående geografiske og hydrografiske interesser, som er kommet til udtryk i en række fortrinlige afhandlinger, og til de andetsteds anførte, overordentlig positive udtalelser om Irminger,³⁾ bør også føjes hvad en samtidig i marinen, kommandør Alex Wilde, skriver: „Irmingers ærlige Ligefremhed var jo, trods det at han fra sine yngste Dage havde levet ved Hoffet, slaaet fast. På Irmingers Ord kunde man stole.“⁴⁾ Det lagde Irminger ingeniørlig heller selv skjul på når han i manuskriptet, som er afsluttet 21. januar 1868, fremhæver „ikke at have skrevet noget som helst, som ikke er stemmende med den rene Sandhed.“ Denne sandhedskærlighed tynger unægtelig ofte fremstillingen i memoireværket, der for mange mindre væsentlige sagers vedkommende synes altfor vidtløftigt og omstændeligt.

De her meddelte udtog af manuskriptet falder sammen med den periode i hoffets historie, hvor grevinde Danners tidligere elsker og far til hendes søn, kammerherre Carl Berling, formodentlig den eneste mand hun virkelig har elsket, kommer i forbindelse med Polly Haderup, som han 1854 gifter sig med. Grevindens interesse for den østrigske maler Edouard Young, der i disse år opholdt sig ved hoffet som tegnelærer og

Carl L. C. Irminger. Forstørret gengivelse af (beskadiget) vitrotypi fra omkring 1857, tilhørende amanuensis, cand. mag. fru Eva Bang.

„forlystelsesråd“ for kongen, skal muligvis ses på baggrund heraf. Young afløste i virksomheden som tegnelærer, billedhuggeren A. Kolberg, der tillige fungerede som inspektør for Frederik VII's private malerisamling. Ikke uden grund var han faldet i unåde, da det blev opdaget, at han sladrede til landgrevinde Charlotte på Amalienborg om, hvad kongen og grevinden talte om i Valdemarsalen på Frederiksborg.⁵⁾ Omtalen af landgrevinden, der var grevinde Danners argeste modstander, har sikkert ikke været smigrende. Efter Kolbergs afsked skulde der skaffes en afløser, og kammerherre Berling introducerede da Young, som både kongen og ikke mindst grevinden syntes om. Hvordan Young netop var

havnet på disse nordlige breddegrader i vinteren 1853, ved vi ikke, derimod er der sære ting at berette om hans eventyrlige tilværelse førend han nåede herop.

Født i Prag i 1823 som søn af den ungarske operasanger af engelsk oprindelse, Benno Young, fik han sin kunstneriske uddannelse hos den mondæne portrætmaler M. M. Daffinger i Wien, hvis sødladne stil og kolorit han hurtigt tilegnede sig. Youngs fornemme forbindelser stammer sikkert fra Daffingers aristokratiske og indflydelsesrige klientel. Ved revolutionens udbrud i 1848 sluttede Young sig vel til oprørerne, men under den moderate advokat Bachs førerskab,⁶⁾ som tog skarp afstand fra de vilde udskjelser, der fandt sted i Wien. Da således krigsministeren, greve Latour⁷⁾ blev arresteret i ministeriet og af pøbelen bogstaveligt talt blev flået levende og klynget op i en lygtepæl, lykkedes det Young og et par andre retfærdige ved nattetid at nedtage og bortføre det lem-læstede lig til en sømmelig begravelse. Senere sluttede han sig ifølge egne oplysninger til den fra Wien undslupne oprørsgeneral Bem,⁸⁾ der så heltemodigt, men forgæves, kæmpede for Ungarns nyerhvervede frihed. 1850 foretog Young i fyrst Eszterhazy's følge en rejse igennem Italien og Frankrig, derefter kan vi ikke følge hans færd førend opholdet i Danmark, hvor han ialfald befandt sig den 15. februar 1853, da han malede kongen og grevinde Danner på slædefart ved Roskilde.⁹⁾

Grevindens første notits om Young er fra 28. marts 1853, hvor hun i sin dagbog noterer at hun ikke kan modtage prins Frederik af Hessen og geheimeråd Bardenfleth på grund af upasselighed, men vil spise alene med sin selskabsdame frøken Dreier og kammermusicus Chr. Hansen. Hun tilføjer: „ . . . Jeg vil da tillige vise en Artighed mod Hr. Young, som Fremmed maac det være ham lidt trist at være ganske ene . . .“¹⁰⁾ Som det fremgår af Irmingers optegnelser, skulde forholdet mellem grevinden og maleren snart blive temmelig hedt, men kortvarigt, thi da holsteneren L. N. Scheele blev udenrigsminister i december 1854 og tillige kongens, men særlig grevindens intime ven og rådgiver, mistede grevinden påfaldende hurtigt interessen for det tidligere så uundværlige medlem af „menageriet“.¹¹⁾

I efteråret 1855 drog Young sydpå for at besøge sin familie, men vendte igen i foråret 1856 tilbage til Danmark i håb om at kunne indtage sin gamle stilling, idetmindste hos kongen. Grevinden indtog imidlertid, formentlig under påvirkning af Scheele, en aldeles afvisende holdning, og Young forlod da landet, udstyret med titel af professor og med en årlig pension på 600 rdlr. Før afrejsen fik han dog lejlighed til at overrække kongen et album med akvareller af de personer ved hoffet, han

var kommet i forbindelse med, og som alle omtales i Irmingers erindringer. Dette album findes i Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek, men desværre er der ikke noget portræt af Irminger deri.

Efter at Young nu uigenkaldeligt havde forladt Danmark, bosatte han sig i München og uddannede sig videre i genre- og historiemaleriet under Karl Pilotys vejledning.¹²⁾ Ligesom han i sin tidligste ungdom havde ladet sig påvirke af Daffingers sødladne portrætminiaturer, udfoldede han sig nu ligeså villigt på store lærreder i den nye, teatraliske og effektfulde, storgermanske stil, der så fortrinligt svarede til den politiske og økonomiske ekspansion, der netop i disse år udfoldede sig kraftigt i de tyske lande. Som genremaler skal han have haft betydelig succes i dattidens Tyskland,¹³⁾ men vi har dog rimelig grund til at formode, at han i sine portrætter af Frederik VII's hofkavalerer i virkeligheden har ydet det bedste han formåede.

I München boede også Youngs broder, sangeren Friedrich Young, som var gift med den berømte danske danserinde Lucile Grahn, grevinde Danners veninde fra de unge år ved balletten.¹⁴⁾ Hos hende skal grevinden under en af sine sidste udenlandsrejser i 1870 have genset „der junge maler“.¹⁵⁾ Hvordan dette sidste møde er forløbet ved vi ikke, men da hun i sit testamente bestemte, at den af Frederik VII fastsatte pension på 600 rdlr. til Young fremdeles skulde udredes også af hendes bo så længe han levede († 2.2.1883), kan hun ialfald ikke have været ham uvenligt stemt.

Af de 603 sider som Irmingers ms omfatter, er det kun en beskeden brøkdelen der her trykkes, og heller ikke alt indenfor de udvalgte år har kunnet finde plads.

1852

En Dag i October Maaned 1852 var der hos Overhofmarschal v. Levetzau, som boede i underste Etage i det saakaldte Christian 7 Palais paa Amalienborg, en Diner for de fremmede Diplomater, hertil vare ogsaa Generaladjutant for Land-Etaten, General Schøller og jeg indbudne tilligemed Kammerherre Berling. Efter Bordet, som det er Skik her i Landet, trykkede man hinanden i Haanden. Da Kammerherre Berling kom til mig, tog jeg min Haand paa Ryggen. Jeg indrømmer, det var noget fornærmende fra min Side – men jeg havde en saadan Modbydelighed for denne Mand, paa Grund af hans Forhold til Grevinden, hans Intriguer hos Kongen og hele hans Opførsel.

Siden den Tid Berling havde faaet Civillistens Penge under sin Bestyrelse, indtraadte der et Besparelssystem som meget føltes af de Fattige.

For en Mængde der havde erholdt Huusleiehjelp afknappedes den meget betydeligt – mange trængende Familiefædre beklippedes i deres Indtægter, og efter min Mening var Besparelserne hensynsløse og uanstændige. Det er min Overbeviisning, at dette Kniberi ikke udgik fra Kongen, thi havde han Penge, var hans Lomme altid aaben for den Fattige; thi 1 rd eller 100 rd var ham aldeles ligegyldige. Forliste Søfolk, fattige Fiskere og deslige Folk, henvendte sig gierne til mig for at tale deres Sag for Kongen naar de ønskede Hjelp derfra, og hvor ofte var ikke saadanne Familiefædre blevne hiulpen – ja, ikke sielden med flere hundrede Daler fra Kongens Haand. Paalidelige Mænd havde sagt mig, naar lignende Trængende henvendte sig til Berling, bleve de henholdte med Snak og erholdt som oftest tilsidst – Intet.

En Dag bad jeg Kongen om Hjelp til en fattig Familiefader, der havde forliist sin Baad, og da Kongen i Øieblikket ikke havde Penge, anmodede han mig, at tale til Berling derom. Jeg sagde reent ud: „Deres Majestæt, saa frygter jeg for han ikke faar synderligt og navnlig naar Sagen gaar til ham igiennem mig, men naar DM. selv vilde sige det og befale, da antager jeg det vil hielpe.“ Kongen vidste meget vel, hvordan jeg stod med Berling, og fritog mig derfor at tale til ham derom. Senere bleve Trængende saa godt som altid henviste til Berling, som en Følge heraf kunde jeg ikke mere bidrage til at hielpe dem der henvendte sig til mig.

Jeg havde endnu aldrig kunnet beqvemme mig til at byde ham Haanden, og i de mange Aar vi begge vare hos Kong Frederik 7, tør jeg med Bestemthed paastaae, at vi ikke have talt tyve Ord sammen. Endskjøndt saa godt som Alle ideligen reve ned paa ham, har jeg dog lagt Mærke til hvordan Mange, naar de taledede med ham, vare venlige og logrende, fordi han og Grevinden havde saa meget at sige hos den svage Konge, – og at Herr Berling selvfølgelig ikke yndede mig er rimeligt.

Dagen efter kom en af mine Venner Dr. L.¹⁶⁾ til mig og spurgte hvad jeg havde havt med Berling igaar hos Overhofmarskalken. Jeg havde aldeles ikke tænkt videre paa denne Sag, og vidste ikke hvad han meente, førend han fortalte mig hvad den tjenstehavende Jæger i Kongens Forgemak, Olsen, en paalidelig og brav Mand, havde meddelt (hvilket dog blev mig anbetroet under Hemmeligheds-Løfte) som følger: Strax efter Taffelet hos Overhofmarskalken var Berling, i en meget oprørt Sindsstemning, gaaet stærkt igiennem Forgemakket og uden at lade sig melde gaaet lige ind til Kongen. Kongen var dengang i et Værelse i Mezzanine-Etagen imod Ridebanen, i den Fløi nærmest Thorvaldsen's Museum. I den Hast som han havde, var Døren bleven staaende halvt aaben, og

Edouard Young. Portræt af kammerherre Carl Berling. Betegnet "Ed. Young". Akvarel, 1856. Lysmål 17 × 14. Tilhører Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek.

Olsen havde nu hørt, hvordan han klagede til Kongen over mig, da alle Diplomaterne (som han paastod) havde lagt Mærke til at jeg ikke vilde give ham Haanden, endvidere havde han, efterat have sagt en heel Deel ondt om mig og udgydt sin Harme, ogsaa sagt: „Ja, Deres Majestæt, De skal ikke stole paa ham (d.v.s. mig) jeg kiender ham.“ Hvorpaa Kongen, der dog nok syntes at Herr Berling gik for vidt, paa-bød ham Taushed og sagde: „Jeg kiender Irminger langt bedre end Du“ hvorefter Herr Berling forlod Kongens Værelse. Ofte har jeg lagt Mærke til, at Kongen egentlig ikke havde synderlig Agtelse for Berling – men Berling stod sig godt med Grevinden – Berling dominerede i mange Retninger Grevinden – han havde Civillisten, Pengene under sig, derfor var Grevinden og Berling uadskillelige og ved Grevindens Hielp var Berling den mægtige Mand.

Faa Dage efter var jeg til Referat hos Kongen, og da jeg nu vidste, at Herr Berling havde klaget over mig, var jeg belavet paa en rencontre. Da jeg nu med mine Papirer kom ind til Kongen, sad han ved sit Skrivebord, og da jeg traadte hen til Bordet som sædvanligt, saae han paa mig, halvt leende og plirrede med Øinene – Jeg kiendte Kongen saa noie og vidste han vilde sige noget, thi naar han havde noget særdeles at sige, pleiede han altid at have en egen Plirren med Øinene. Derpaa spurgte HM. „Var De i Selskab hos Levetzau forleden Dag?“ Ja, Deres Majestæt. „Hvem var der?“ Jeg svarede: Diplomaterne. „Var der ingen Andre?“ Jo, ogsaa General Schøller og Kammerherre Berling, var mit Svar. Derpaa spurgte Kongen „Passerede der ikke Noget?“ Det mindes jeg ikke, gientog jeg. „Morede De Dem godt?“ Ja, Deres Majestæt, Selskabet var ret animeret, som sædvanlig hos Overhofmarskalken. Herpaa trak Kongen endnu noget mere paa Smilebaandet og sagde derpaa, „Ja saa lad os nu begynde paa Forretningerne.“ Efterat jeg var færdig med mit Referat, sagde Kongen „Farvel gode Irminger“ og aldrig blev der talt til mig om det hos Overhofmarskalken Passerede med Hr. Berling, men at denne Herre derefter saa dobbelt suurt til mig, undgik ikke min Opmærksomhed.

1853

I Løbet af Vinteren [1853] blev der hos Grevinden introduceret en Maler – jeg troer fra Østerrige, han heed Young eller Jung, som malede ret kiønt. Han var temmelig høi og slank af Væxt – tillige havde han andre Talenter som f. Ex. at han kunde spille paa Zither og synge. Grevinde Danner fandt Behag i ham . . . Nu blev det arrangeret saaledes, at han skulde give Kongen Underviisning i at male, og da Kon-

Edouard Young. Selvportræt. Akvarel, udført 1856 på titelbladet til det s. 60 f. nævnte album, som Young ved sin afrejse overrakte Frederik VII. Forstørret gengivelse af originalen, hvis mål er $3,7 \times 2,8$. Tilhører Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek.

gen jo i Almindelighed boede paa Frederiksborg eller om Sommeren paa Skodsborg, var Veien jo for lang fra Byen til at give Underviisning, derfor blev Maleren indlogeret paa Frederiksborg's Slot eller paa Skodsborg – og var meget snart som hjemme, spiste ved Taflerne og blev i et og Alt behandlet som en af Hoffets Cavalerer – han holdt af at ride og naturligviis fik han en Ridehest, og kunde nu ledsage Kongen og Grevinden paa deres Ridetourer. Han var saa uundværlig at han og Grevinden saa godt som altid udgiorde Kongens Selskab. Det ærværdige gamle Frederiksborg Slot havde kun smaae Ruder, men for at Lyset skulde falde bedre i det Værelse, hvor Maler Jung boede og vel ikke tegnede saa meget ofte, blev der efter Befaling indsat en eneste stor

Speilglasrude, hvilket var meget afstikkende mod de andre Vinduer, og Enhver, der alt vidste hvorfor Maleren egentlig var her, pegede spottende op paa Vinduefaget med Speilglasset og sagde: „Der boer Maleren“.

Kongen havde ligefra den Tid han begyndte at give Audiencer som Prinds, modtaget baade Herrer og Qvinder – men ved denne Tid, fik Adjudanterne Ordre fra Kongen ikke at lade noget Fruentimmer komme til Audiens. Høist paafaldende er det, at denne Ordre, som ogsaa blev giennemført, saalænge Kongen levede, ikke gav Anledning til mere Omtale, til flere Besværinger. Adgangen til Kongerne havde indtil nu staaet aaben for hele Nationen, saavel Mandfolk som Fruentimmer – ved den nys givne Befaling udelukkedes saaledes den halve Nation fra at maatte tale med sin Konge. Naturligviis sagde Enhver „det er Grevindens Skyld“ og som jeg hørte dengang, skal hun have formaaet Kongen til at give denne Ordre – og som man sagde, fordi Grevinden ikke ønskede at Kongen saa nogen Dame, der muligvis kunne behage Kongen.

Imidlertid hændte det dog – jeg troer i 1860 eller 61, en Dag da Capitain Smidth,¹⁷⁾ som var Adjudant hos Kongen, havde du jour, at et smukt ungt Menneske i Matrosklæder indfandt sig i Forgemakket for at søge Audience hos Kongen – Adjudanten meldte den unge Sømand – og det befandtes senere at være en Jomfru Thomsen¹⁸⁾ (denne Jomfru Thomsen var en Tid ansat ved Theatret, men har senere ført et meget eventyrligt Liv), der, for at opnaa en Audience, havde fattet den Ide at klæde sig som Mandfolk – dette er ogsaa, saa vidt jeg veed, det eneste Fruentimmer, der efterat den omtalte Ordre var givet, har opnaaet Audience hos Kongen den eneste gang, og saafremt hun ikke havde duperet Adjudanten, vilde hun være bleven afvist. De samme Dage, som Kongen gav Audience, var det ogsaa Audiencedag hos Grevinde Danner, hvis Forgemak sædvanlig var overfyldt af Fruentimmer og Herrer, lige fra Excellencer til de lavest staaende.

Med Dampskibet Ægir gjorde Kongen og Grevinden med Følge en Tour til Møen – flere Dage boedes hos Giestgiver Rossing¹⁹⁾ paa Liselund, hvorfra der giordes Udflugter til alle Kanter paa Klinten. Jeg mindes (baade Cabinetssecretair Tillisch, General Schøller og jeg var med foruden mange Andre) saaledes, at vi en Dag tidlig om Morgenen gik ned til Stranden ved Liselund og langs med Stranden under alle Klinten og gik først op ved Fyrtaarnet igien. Vi dreve en heel Dag paa denne Tour, da baade Kongen og Grevinden fandt det saa interessant at samle Stene til deres Samlinger. Maleren var ogsaa med, og Ingen tvivlede om, at han gjorde samme Tieneste hos Grevinden som Herr Berling,

Edouard Young. Portræt af grevinde Danner. Betegnet "Ed. Young 1853". Akvarel.
47 × 37. Tilhører Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

ja maaskee for en Tid var bleven hans Afløser, og Grevinden vidste saa godt at underholde sig med Maleren og tale for Kongen, at denne tilsyneladende ogsaa godt kunde lide Maleren.²⁰⁾ Som sædvanlig, var der overflødig Mad og Drikke med paa denne lange Vandring.

Medens der dette Aar var en meget alvorlig Cholera i Kiøbenhavn, var Kongen og Grevinden hele Tiden paa Skodsborg, og i de Maaneder dette frygtelige Onde stod paa i Kiøbenhavn, kom hverken Kongen eller Grevinden ind til Byen, hvorimod Arveprinds Ferdinand og hans Gemalinde, Prindsesse Caroline forbleve i Staden, skjøndt flere Dødsfald af Cholera fandt Sted i deres Palais (i Bredgaden). Kongen tilbragte i den Tid ofte sine Dage i Haugen imellem Veien og Stranden ved Skodsborg – her var rigtignok fortræffelig, frisk Luft. Naar jeg kom ud fra Kiøbenhavn til Referat, traf jeg ham flere gange i denne Hauge, som oftest i Selskab med Grevinden og Maleren. Den brave – desværre afdøde – Kammertiener Løgtved sagde mig engang, jeg i den Tid var taget til Skodsborg, at Folkene fra Neptun, Kongens Lystkutter, som laa til Ankers udenfor Skodsborg, ofte i Kikkert kunde see, hvor kjærligt Grevinden og Maleren kyssede hinanden, naar de spadserede sammen langs Stierne ved Stranden, og troede sig ubemærkede – saaledes underrettedes jeg ogsaa om, at denne Elsker hyppig om Natten besøgte Grevinden. Oftere yttrede jeg, at der dog burde skaffes Vidner tilveie, hvilket efter min Mening ikke kunde være vanskeligt for dem der boede paa Frederiksborg og Skodsborg med Kongen – der burde dog have været en Ende paa Scandalen, men aldrig vilde nogen begynde derpaa, endskiøndt Alle taleder derom. Der var intet Sammenhold i Omgivelsen.²¹⁾

Med Neptun gjorde Kongen ofte Udflugter for at fiske og seile lidt omkring, – Berlings Svoger, Captl. Møller,²²⁾ havde Kongen begjæret fra Ministeriet til at føre Kutteren. Neptun havde i Aar ligget ude i 3 à 4 Maaneder – Besætningen, Quartermester og 8 Mand erholdt dengang Dietpenge, noget vist daglig foruden deres Landgage, thi i Aar var det Alle af Holmens faste Folk, deres Land-Gage og Forpleining betalt af Marine-Ministeriet og kun Dietpengene skulde udredes af Civillisten, af Kongen.

Den 23de September kom Begjæringen fra Sluproerne – indgivet af Quartermesteren – for at erholde de reglementerede tilgodehavende Dietpenge udbetalt – denne Begjæring blev afleveret til mig – saaledes havde det været de foregaaende Aar – thi de til Kongens Slup udsatte Folk kunde Generaladjudanten requirere, naar de skulde bruges til Tjeneste hos Kongen, og jeg havde commanderet dem ombord til Tiensten i Neptun – ligesom de samme Folk ogsaa havde været med Damp-

skibet Ægir paa Touren til Møen; naar jeg saa paa Begieringen over de tilgodehavende Dieter skrev „anbefales til Udbetaling“, saa havde det altid været en Selvfølge, naar Begieringen bragtes til det Contoir under Civillisten, hvor Udbetalingerne finde Sted, at Folkene erholdt deres Tilgodehavende udbetalt strax. Da Folkene nu henvendte sig paa Generalcassererens (Kammerherre Berling) Contoir, bleve de afviste derfra. Dette gav naturligvis Anledning til en Correspondance imellem Hr. Berling og mig –, thi tale sammen, gjorde vi ikke. Hr. Berling, der vilde indvinde Folkenes Dieter – efter min Mening for at kunne lægge desmere op om Aaret af Kongens ikke ubetydelige Civilliste, 800,000 rd, for derved at berige sig Selv og Grevinde Danner, erklærede at Dieterne kun vare at betragte som en *Naadessag*. Jeg paastod, at det var Sluproernes *Ret* at erholde disse Dieter – saavidt jeg mindes var den hele Sum Kongen skulde skyde til, for den lange Tid Besætningen havde været ude, omtrent 400 rd, thi *Dieternes Størrelse* vare bestemte ifølge Kongelig Resolution.

Det gjør mig ondt at maatte anføre, at en Sø-Officer, nemlig Capitain-lieutenant Møller, som førte Neptun, Herr Berlings Svoger, fortræffelig enedes med Hr. Berling om denne scandaleuse Sag, som gik ud paa at skiære Rem af Fattigmands Ryg. Men Captl. Møller var nu ved Svogeren, Hr. Berlings, Hielp bleven ansat som Adjudant hos Kongen og stod tillige i stor Yndest hos Grevinde Danner, med hvem han ofte var sammen. Kongens givne skriftlige Resolution fra flere Aar tilbage skulde nu gøres til Nul og Intet, endskjøndt HM. dog skyldte Folkene, at udbetale dem deres tilgodehavende Dieter.

Endelig – henimod Midten af November, indkom Hr. Berling med det Forslag til Kongen, at Sluproerne maatte faa Dieter for den korte Tour med Dampskibet Ægir til Møen, i det Hele, jeg troer 5 à 6 Dage, hvorimod de Intet skulde have for de 3 à 4 Maaneder som de havde gjort Tieneste paa Neptun. Dette var en Uretfærdighed mod Folkene, og beviste en hensynsløs Adfærd og Smaalighed uden Lige. Folkene længtes efter deres Tilgodehavende – de ymtede om, at Kongen ikke betalte hvad han skyldte dem, og Herr Berling gjorde herved kun Kongen en daarlig Tieneste. Her er et Beviis, hvorledes Herr Berling behandlede trængende Folk, og havde jeg ikke modsat mig denne Uretfærdighed, vilde Folkene næppe have erholdt deres Tilgodehavende. Hvor beklageligt, at Hr. Berling, en Mand med en saadan Tænkemaade, skulde bestyre Kongens Penge!

Denne Sag endtes ikke førend omtrent medio December. Kongen var da netop i Kiøbenhavn og agtede at reise til Frederiksborg, for der at

tilbringe Julen. Medens jeg ventede i Forgemakket, for at faa Referat forinden Kongens Afreise, kom Cabinetssecretair Tillisch tilligemed Hr Berling ud fra Kongen. Tillisch havde en Pakke Papirer under Armen og kom til mig, idet han sagde: „Det er godt jeg træffer Dem“, han underrettede mig om, at Berling i hans Nærværelse havde refereret for Kongen en Sag angaaende Sluproernes Tilgodehavende, og sagde endvidere, da han (Tillisch) fandt Sagen saa vidtloftig (thi Correspondancen imellem Hr. Berling og mig var omsider bleven temmelig volumineus) havde han (Tillisch) raadet Kongen, at overlade Sagen til mig og udtalte: „Jeg leverer nu efter Kongens Befaling alle disse Papirer til Dem, men da Berling udbad sig skriftligt Svar paa et Indlæg, som han endnu havde formeret Correspondancen med, anmodede Kongen mig (Tillisch) om, at sige Dem, at HM. ventede et skriftligt Svar“. Jeg svarede Tillisch, at Sagen alt var saa udtømt, at jeg ikke kunde skrive mere herom, desuden blev Scandalen, med ikke at betale Folkene snarest muligt, endnu større, naar man igien skulde udhale Tiden med at skrive, men nu skal jeg jo til Kongen, saa skal jeg tale om denne uhyggelige Sag!

Efter at jeg var færdig med mit Referat, sagde jeg: „Deres Majestæt har befalet mig, at der skulde gives et skriftligt Svar angaaende disse Papirer, som Hs Excellence Geheimeraad Tillisch har leveret mig, men den Sag er sandeligen saa udtømt, at jeg haaber DM. vil tillade mig i al Korthed at sige min Mening“. Kongen svarede: „Ja, gode Ven, lad mig høre den“, hvorpaa jeg sagde: „Deres Majestæt, alt i September indleverede Sluproerne Begiæring om at faa udbetalt deres Dietpenge for i Aar – disse ere bestemte ifølge Kongelig Resolution. Skal disse Folk ikke for *Fremtiden* have Dieter, da kan der træffes et andet Arrangement, men den Kongelige Resolution bestaar endnu, og Begiæringen om at erholde udbetalt de reglementerede Dieter, som kommer dem tilgode for i Aar, det er deres *Ret*. I Marinen erholde Folkene deres Tilgodehavende saasnart Vimpelen er strøget paa det Skib hvormed de have faret, og Dieterne ere ogsaa altid udbetalte de Kongelige Sluproer fra Civillisten Dagen efter at deres Togt var endt. Begiæringen fra Folkene er alt indkommen 23de September, og nu er det næsten eet Fierdingaar siden, og endnu vente Folkene paa de Penge, som de alt burde have havt, senest d. 24de September. Flere af Folkene have været hos mig og beklaget sig over, at de ikke fik deres Tilgodehavende – Flere have gjort Gield paa dette Tilgodehavende og jeg veed, at man i Nyboder taler om, at Kongen ikke giver dem de Penge han skylder dem. Saa fremt disse Folk ikke erholder Pengene meget snart, vil denne Sag om-

Edouard Young. Portræt af Frederik VII i søofficersuniform. Betegnet "Ed. Young". Billedet var tænkt som en gave til kejser Napoleon III i 1855, men blev ikke benyttet til formålet, da man fik betænkeligheder på grund af kasketten. Billedet kom senere i chefen for ordenskapitlets sekretariat, etatsråd J. P. Astrups besiddelse, formentlig som en gave fra grevinde Danner. Olie på lærred. 82 × 64. Tilhører Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

tales i hver en Vraa i Nyboder, thi saaledes er Marinens Folk ikke vante til at blive holdte hen med det der tilkommer dem, og hvem er saa Aarsag i, at Deres Majestæt bliver omtalt paa denne Maade? det er Kammerherre Berling. Jeg mener Folkene burde have deres Penge endnu idag.“

Kongen saa paa mig og svarede, „Hænger Sagen saaledes sammen?“ Jeg svarede: „Ja“ – hvorpaa Kongen sagde til mig „Naar De nu kommer ud i Forgemakket, vil De saa ikke sende efter Tillisch, jeg ønsker at tale med ham strax“. Hvorpaa jeg forlod HM. De mig af Tillisch leverede Papirer forbleve hos Kongen, og jeg har ikke set dem siden. Da jeg antog, at Hr. Berling nok skulde finde paa Udflugter med at tilbageholde Pengene til Sluproerne, gik jeg noget forstemt hiem, da jeg alt i lang Tid havde ærgret mig over denne Sag. Ikke et Quarter efter at jeg var kommet hjem, modtog jeg til min Glæde en Billet fra Geheimeraad Tillisch, hvori han underrettede mig om, at Kongen havde befalet, at Pengene til Sluproerne skulde udbetales strax. Omtrent en halv Time derefter modtog jeg en Skrivelse fra Generalkassererens Con- toir, undertegnet af Berling, hvori han skriver „Paa min (Berlings) allerunderdanigste Indstilling, har HM. allernaadigst bifaldet at Sluproerne skal have udbetalt Dieter for den hele Tid de have gjort Tieneste hos HM. i Aar“, og underrettede mig endvidere om, at Pengene laae færdige til Udbetaling.

Den neste Formiddag modtog Folkene da endelig deres Tilgodehavende, hvorom der var skreven saa mange Ark fulde. Efter min Mening beviser det en *mageløs Frækhed* af Herr Berling, at tilskrive mig, at det er efter hans Indstilling, at Folkene erholdt hvad der tilkom dem, efterat han netop var den Mand der ikke vilde udbetale deres Tilgodehavende, thi, det var Kongen der sagde, „*Folkene skal betales strax.*“

Jeg veed at Folkene ombord i Neptun, der saagodtsom alle de 3 à 4 Maaneder den var ude, laae til Ankers udenfor Skodsborg, ikke holdt Mund med Hensyn til de ømme Omfavnelser, de fra Skibet kunne see fandt Sted imellem Grevinden og Maler Jung. Grevinden og Berling vidste ved Spioner Alt hvad der blev fortalt, og altsaa ogsaa hvad Matroserne fra Neptun taledes om. Jeg har tænkt mig, at det derfor muligen skulde være en Hevn, en Straf, at berøve disse brave – men fattige Folk – hvad der tilkom dem – men det glæder mig, at Kongen tænkte anderledes. At Herr Berling – og med ham hans intime Venner – ikke bleve venligere stemte imod mig, da Kongen dennegang gav min Mening sit Bifald, er en Selvfølge.

1854

Som et Beviis for hvilken Indflydelse Grevinden udøvede paa Kongen kan følgende anføres: Min Broder commanderede som Oberst den Brigade som ved at storme Idsted afgjorde Dagens Udfald til Held for Danmarks Sag. Overanstrengelse i Krigen bragte ham noget efter at Freden var sluttet, Sygdom og havde Døden til Følge – han efterlod en Enke og 5 uforsørgede Børn og var ubemidlet. Da han var Kammerherre, altsaa i 2den Rangklasse, kunde hans efterladte Hustru søge Legat af Valløe Kloster paa 500r da netop en Plads var vacant. Pladserne bortgaves den ene Gang af Kongen, den anden Gang af Arveprindsessen. Denne Gang skulde den ledigblevne Plads bortgives af Kongen. For min Svigerinde Oberstinde Irminger overleverede jeg Kongen en Ansøgning om dette Legat, og Kongen sagde: „Deres afdøde Broder har med sin Brigade udrettet saa meget ved Idsted, at vi skylder hans Minde Erkiendtlighed, der skal naturligviis gøres noget for hans Familie og hans Enke skal have Legatet.“ Cabinetssecretairen Geheimeraad Tillisch, kom Dagen efter til mig, og gratulerede mig paa min Svigerindes Vegne, idet han sagde mig, at Kongen havde meddeelt ham, at Kammerherreinde Irminger skulde have Legatet. Jeg kunde efter disse Udtalelser jo være vis paa at den indgivne Ansøgning vilde blive bevilliget. Ikke destomindre kom en 14 Dages Tid derefter Etatsraad Trap, som under Geheimeraad Tillisch ogsaa var ansat i Cabinetssecretariatet, til mig og underrettede mig om, at det vist vilde have Vanskeligheder for Fru Irminger at erholde Legatet, naar hun ikke gjorde sin Opvartning hos Grevinde Danner, da hun havde megen Stemme i saadanne Sager.

Efter Statuterne var det Kongen og Arveprindsessen, der skulde bortgive Legaterne – Grevinde Danner burde ikke blande sig i saadanne Sager. Dersom Fru Irminger nu var gaaet til Grevinden, vilde Navnet Irminger have været nok til, at hun ikke erholdt Legatet, saafremt Grevinde Danner skulde bortgive det. Trap taledede ofte med Grevinden og det var udentvilt et Vink fra Grevinden at han skulde underrette mig om, at min Svigerinde skulde komme til hende. Resultatet havde da været, at hun havde ydmyget min Svigerinde og alligevel givet Legatet til en Anden, saafremt hun kom til at raade, derfor gik Fru Irminger ikke til Grevinden, og Følgen var at Kongens Søster²³⁾ Intet havde at betyde og Legatet blev af Grevinden, naturligvis i Kongens Navn, givet til en Anden. Kort efter blev imidlertid et Legat vacant igien. Denne Gang var det Arveprindsessen som skulde bortgive det, og ved Arveprindsessens Godhed lykkedes det at erholde Legatet.

Kongen havde en Deel Fripladser at besætte i en Hr. Friis's Skole og da nu her vare, saavidt jeg mindes 4 à 5 Pladser at bortgive af Kongen, indgav Fru Irminger en Ansøgning til Kongen om at maatte erholde 2de Fripladser til 2 af hendes Sønner. Kongen lovede at de 2 Pladser skulde gives til Fru Irminger's Sønner. Desværre refereredes disse Sager af Hr. Berling, og da han og jeg ikke taledes sammen, erholdt min Svigerinde heller ingen af disse Pladser, endskiøndt Kongen havde lovet det. Man seer saaledes de onde Aander Grevinden og Berling kuld-kaste Kongens Lovter, for ideligen at protegere deres egne Venner.

I længere Tid havde Ministeriet ønsket at Kongen besøgte Holsteen, hvor han ikke havde været endnu som Konge, dog ønskede man at Grevinde Danner ikke tog med -. Hendes Forhold til Maler Young var i alles Munde, og ligesom hendes egentlige Elsker, Herr Berling, der meget ofte var fraværende paa længere Reiser, boede han under samme Tag med den ægteviede Mand, Kongen. - Grevindens Anmasselser og ubegrændsede Lyst til at trænge sig frem ved alle Leiligheder, vare Aarsag i, at hun ogsaa vilde med, hvorover man i Holsteen forargede sig meget. Geheimeraad Scheele, hendes intime Consultant, med hvilken hun stod i meget levende Brevveksling, var imidlertid bleven Landdrost i Pinneberg, og fraraadede hende vist ikke at reise med Kongen til Holsteen, thi Grevinden ønskede coute qui coute et andet Ministerium, og derom kunde jo paa Reisen forhandles med Hr. v. Scheele, der ogsaa havde Lyst at komme til Roret.

Den 23de October reiste Kongen og Grevinden fra Frederiksborg til Korsør, hvor Allerhøistsamme med sit Følge overnattede ombord i Dampskibet Slesvig, som laac i Korsør's Havn. Følget var meget talrigt - jeg nævner følgende: Ministeren for Slesvig, Grev Carl Moltke, Krigsminister General Hansen, Cabinetssecretair Geheimeconferentsraad Tillisch, Overhofmarskal Levetzau, Generaladjudant for Land-Etaten General Schøller, Generaladjudt for Sø-Etaten: Jeg, Staldmester Haxthausen,²⁴⁾ Kammerherre Berling, Etatsraad Trap, Adjutant Oberst Bülow,²⁵⁾ Adjutant Captl. Møller, Kammerherre Berregaard,²⁶⁾ som Kongen havde formaaet til at gjøre Tieneste hos Grevinden, og endnu nogle Flere. - D. 24de October om Morgenens gik vi fra Korsør og ankom samme Aften til Flensborg.

D. 25de om Formiddagen fra Flensborg for at indvie Flensborg-Husum-Tønningen Jernbanen. Da Pladserne i Waggonerne var blevene os anviste, fandt vi paa enhver af Pladserne henlagt et trykt Skrift eller lille Bog, som havde til Titel: „Das Königliche Paar“.²⁷⁾ Den sidste der

steeg i Vognen var Ministeren for Slesvig, Grev Carl Moltke. Toget begyndte at sætte sig i Bevægelse, da ogsaa han saae dette Skrift – Øjeblikkelig raabte han ud til Politimesteren, idet han i Hast gav ham den omtalte Brochure –: „Vil De sørge for, at dette øjeblikkelig bliver lagt under Beslag og lad Sagen blive undersøgt, thi her er intet Kongeligt Par.“ Vi læste naturligtviis Piecen, den indeholdt de væmmeligste Lovtaler over Kongens ophøiede Gemalinde, den ædle Grevinde Danner. Ved Forhørerne fremkom, at Piecen var skreven af en Kammerraad Jonas, der hyppig gik ud og ind hos Grevinden, og da han ofte tidligere i trykkede Brochurer havde løftet Grevinden til Skyerne, som den Dydigste og fortrinligste Dame der existerede, antog man almindelig, at han stod i hendes Sold. At denne Beslaglæggelse fra Grev Carl Moltke's Side, især berørte Grevinde Danner meget ømfindtlig, da hun havde langt større Pretentioner end nogen Dronning, er en Selvfølge – men han var i sin gode Ret, thi Titelen paa denne Spyttslikker Brochure var vildledende, da Kongen kun var den eneste Kongelige, og det derfor ikke kunde kaldes: „Das Königliche Paar“.

Forhørerne som i denne Anledning bleve optagne i Flensborg, skal have givet flere mærkelige Oplysninger. (Da dette Ministerium gik af i December, var Sagen angaaende „Das Königliche Paar“ saavidt fremmet at den skulde paadømmes, men den første Gierning det nye Ministerium foretog, var at hæve Sagen angaaende Hr. Jonas's Skrift – i det nye Ministerium var Conseilspresidenten: Bang – endvidere Udenrigs og Holsteen: Hr. v. Scheele, Cultus: Hall, Finants: Andræ, som dog snart sadlede om og gik af, Justits: Hr. Simony – Krigs: Lüttichau, Marine: Michelsen – Slesvig: jeg troer: Raasløff. Man tillagde derfor dette Ministerium, da Hr. v. Scheele var den Dominerende heri: Navnet: „Danner-Ministeriet“).

I Tønning havde Mr Peto ²⁸⁾ foranstaltet en storartet Diner ombord i den Yacht, hvormed han var kommen fra England, og samme Aften ankom vi til Flensborg igjen. D. 26de giordes en Tour til Glücksborg – hvor der under sidste Krig havde været Lazareth – Amtmand Wolfhagen gav her en Dejeuner og Grevinden var ikke ligegyldig med at sige sin Mening med Hensyn til Slottets Istandsættelse til Brug for Kongens og hendes fremtidige Ophold der en Deel af Sommeren. D. 28de giordes en Tour til Slesvig, og samme Aften tilbage til Flensborg igjen. D. 29de reistes fra Flensborg over Rendsborg, Neumünster og Pinneberg til Altona. I Pinneberg dineredes hos Landdrost v. Scheele. Ved Middagsbordet udbragte Scheele først i en meget svulstig Tale en Skaal for Kongen og derefter en ligedan for Grevinde Danner. – Her begyndte

Spillet for at faa de nærværende agtede Ministre styrtede. Den næste Morgen under Audiencen i Altona, var Scheele i længere Tid 3 forskellige Gange inde hos Grevinden, hvorved de, der ventede i Grevindens Forgemak, bleve opholdte i lang Tid. – Fra Grevinden gik Scheele til Kongen og ledsagede derefter Kongen til Grevinden – Da saa Kongen og Scheele kom ud fra Grevinden, sagde Kongen til Scheele: „Ja, Scheel, saa bliver det ved det Aftalte“ og kort efter denne Udtalelse til Scheele, sagde Kongen til Kmherre Berregaard der fungerede som en Slags Opvartende i Grevindens Forgemak: „Jeg vil have andre Ministre“.

Grev Wulff Plessen, vores Gesandt i Stockholm var tilfældigvis i Altona, og Scheele tilbød ham nu Udenrigsportefeullen, hvorpaa Plessen ikke gav noget afgjørende Svar. Senere da vi kom til Plöen tilbød Scheele Krigsminister Portefeullen til den commanderende General v. Krogh. Nogle Ministre var Scheele vel vis paa at faae, thi Hall og Andræ havde besøgt Scheele i Pinneberg, kort Tid forinden Kongens Ankomst der. Man har sagt mig at Grevinde Danner, kort før Kongens Afreise fra Siælland, modtog et Brev fra Scheele, og Staldmester Haxthausen sagde mig, at Berling havde anmodet ham om, af Reisekassen at betale en Telegraph-Depêche og desuden en *Estafette* som noget efter Kongens Ankomst til Flensborg bleve expederede herfra til Scheele i Pinneberg. Alt dette beviser at Kongen, Grevinden og Scheele vare i hyppig Berøring sammen.

Fra Altona gik Reisen over Lauenborg og Mölln til Ratzeburg hvor Ankomsten var d. 4de November. Baron v. Pechlin var Gouverneur i Lauenborg og boede i Ratzeburg. Pechlin havde i mange Aar været vores Gesandt i Frankfurth og efterat Freden var sluttet vilde Kongen benaade Pechlin med Elephant-Ordenen, hvorpaa Pechlin sagde til Kongen, at han vilde ansee det for en Naade af HM. naar han vilde udsætte denne Udnævnelse til noget længere hen i Tiden – det er gaaet mig af Glemme, hvorfor Pechlin ikke netop den Tid ønskede denne Udnævnelse – men paa Reisen til Holsten og Lauenborg, var der medtaget en Elephantorden, som Kongen havde til Hensigt at give Pechlin, naar HM. igien forlod Hertugdømmet Lauenborg.

Ved Dinéerne paa Reisen, saavel som ved alle festlige Sammenkomster, blev altid Kongens Skaal udbragt først – den Anden var altid for: „HM. høitelskede Gemalinde“. Til denne Skaal maatte der paa enkelte Steder først parlamenteres med en eller anden, da ikke altid nogen af de Første ved Festiviteterne vare tilbøielige hertil – men alligevel lykkedes det dog altid at formaae en Præst eller anden Personlighed til at strøe en Masse Virak for denne dydzirede Grevinde (Paa mange Steder

Edouard Young. Portræt af politikeren L. N. Scheele. Akvarel, udført 1856. Lysmål
20,8 × 15,7. Tilhører Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek.

behøvede man forresten ikke at anmode videre herom, da Mange gjerne paatog sig dette hæderlige Hverv, der af og til belønnedes med et Kors). Ved en stor Diner, som gaves i Ratzeburg – om jeg mindes ret – i Pechlin's Huus – udbragte Gouverneuren (Pechlin) en særdeles tiltalende Skaal for Kongen. Derefter skulde jo Grevindens Skaal udbringes – og forinden dette Taffel var udentvivel ingen Aftale skeet med Hensyn til Udbringelsen af de forskiellige Skaaler. – Jeg var ved Taffelet, og saae at Kongen hvidskede med Grevinden og var tilsyneladende urolig – udentvivel fordi Grevindens Skaal lod vente længe paa sig. Omsider kaldte Kongen paa Overhofmarskal Levetzau. Jeg saae, da Levetzau mødte ved Kongens Stol og bøiede sig tæt hen til Kongen, at Samtalen var meget levende, men den førtes saa sagte, at, idetmindste jeg, skjøndt jeg dog ikke sad langt derfra, ikke kunde høre hvorom den var – imidlertid tænkte jeg, det angik Udeblivelsen af Skaalen for Grevinden. Levetzau sendtes derpaa hen til Excellencen Pechlin, for at sige ham fra Kongen, at man ventede paa Skaalen for Grevinden. Herpaa svarede Pechlin: „Den udbringer jeg ikke“. Med denne Beskeed gik Levetzau til Kongen, som imidlertid alt var bleven ildrød over den Uvished, hvad der vilde blive af Skaalen. Saasnart Levetzau havde underrettet Kongen om Pechlin's Svar, foer Kongen op fra Stolen med et Glas Champagne i Haanden – hele Selskabet reiste sig naturligvis strax, da Kongen havde reist sig – og sagde i en meget hidsig Tone, henvendende sig til Gouverneur Pechlin, der sad ligeoverfor ham: „Da Sie nicht die Gesundheit meiner Gemahlin ausbringen wollen, so werde ich es thun, Meine Herren, die Gesundheit meiner hochgeliebten Gemahlin, die Gräfin Danner! – Hoch-Hoch-Hoch –“. Dette Hoch for Grevinden var kun mat fra Selskabets Side. Pechlin, en mager Mand med guul Ansigtssfarve og et ualmindeligt markeret, intelligent og bestemt Udtryk, fortrak ikke sit alvorlige Physiognomic ved denne uhyggelige Scene. Fru Pechlin var den elskværdigste Dame man kunde tænke sig, og var tilmed aandrig og dannet. Hvilken Contrast, at see denne virkelige Dame ved Siden af Grevinden!

D. 5te November forlod Kongen Ratzeburg og reiste over Oldesloe til Segeberg, hvor vi ankom samme Aften. Efter hvad der var passeret i Ratzeburg, blev Elephantordenen ikke overleveret Pechlin, men denne samme Orden blev d. 19de December givet til Hr. v. Scheele, efterat han havde dannet det saakaldte Dannerske Ministerium. D. 6te. Forlod Segeberg og ankom samme Dag til Plöen, hvor Kongen, Grevinden og hele Følget boede paa Slottet. Da vi paa Reisen til Holsten vare komne til Rendsborg blev Minister Carl Moltke tilbage i Slesvig, og Ministe-

ren for Holsteen og Lauenborg, Greve Reventlow-Criminil ledsagede fra nu af Kongen i Holsteen og Lauenborg. Paa Slottet i Plöen bleve Kongen til d. 10de – Deputationer og Fêter vare her i Mængde. Hr. v. Scheele var ankommen fra Pinneberg og boede nu ogsaa paa Slottet. Blandt alle de mange Deputationer og Corporationer der stededes til Audiens paa Slottet var ogsaa Ridderskabet, talrigt repræsenteret og mødte en Galla. Kongen og Grevinden modtog Ridderskabet i en af Slottets største Sale. Audiencen eller om man vil, Couren, varede ikke længe, og ved Middagstaflerne vare altid en Deel af Ridderskabet indbudne. Her kan jeg ikke undlade at anføre følgende: Geheimeraad Dankwart, en meget fiin og kundskabsrig Mand, som boede i Kiøbenhavn, besøgte jeg jevnlig. Han havde været høire Haand i Udenrigsdepartementet saavel under Schimmelmänn, som senere under Krabbe, men 1848, da jo Alt skulde være Nyt, gik han af, skjøndt Grev Moltke til Bregentved som efter 1848 en Tid forestod Udenrigsministeriet, ikke sielden søgte Raad hos den kloge gamle Dankwart.

Geheimeraad Dankwart havde en meget udbredt Correspondance, og deriblandt ogsaa med flere af Ridderskabets Medlemmer, navnlig Saadanne som havde været ansatte ved Collegierne i Kiøbenhavn eller i Diplomatiske Stillinger i Udlandet. Han beboede nogle Værelser i øverste Etage i Schimmelmänn's Palais i Bredgaden, ligefor Dronningens Tvergade, og ikke faa Aftener tilbragte jeg her i Dankwarts Selskab ved en udmærket Cigar og Caravanethe, som vores Minister i Petersborg altid forsynede ham med. Nogen Tid efter at jeg var kommen tilbage fra Holsten, hvorfra jeg havde ledsaget Kongen, tilbragte jeg en Aften hos Dankwart. Han spurgte mig om jeg havde været tilstede paa Plöner-Slot, da Ridderskabet var til Cour hos Kongen og Grevinden. Jeg svarede, at jeg tilfældigvis var tilstede. Lagde De nøie Mærke til Grevindens Physiognomie? – Dette havde jeg ikke gjort. Derpaa reiste han sig og kom strax tilbage med et Brev i Haanden og sagde: „Naar De vil love mig ikke at omtale det videre, skal jeg lade Dem læse et par Linier i et Brev, som jeg for et par Dage siden har modtaget fra en af Herrerne hørende til Ridderskabet, som var til Cour hos Kongen og Grevinde Danner paa Slottet i Plöen. Han viste mig Brevet, men holdt sin Tommelfinger over Navnet, da jeg spurgte om jeg ikke maatte see Navnet, svarede han: „Nei, det bliver en Hemmelighed, men vil De læse disse Linier, og her læste jeg følgende: „Als ich im Saale hinein trat, fixirte (saa stivt) ich Sie (Grevinde Danner) mit meinen Augen, um zu sehen ob Sie mich noch erinnerte, denn während ich im Hôtel du Nord (et Hotel ved Kongens Nytorv, ligefor Comediehuset) wohnte,

Edouard Young. Portræt af overhofmarskal J. G. Levetzau. Akvarel, udført 1856. Lysmål 17 × 14. Tilhører Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek.

hatte ich Sie 2 mal holen lassen, und regalirte Sie jedes mal mit 3 Reichsbankthaler.“ Efterat have læst Ovenstaaende bad jeg, som rimeligt er, nu ogsaa at see Navnet, men Tommelfingeren skiulte det, og Navnet maatte jeg ikke see, og fik det heller aldrig at vide. Naar man nu tænker sig, Kongen holdende Grevinde Danner i Haanden, modtagende en en Galla Cour, hvoriblandt en Mand – og muligen – Mænd, der tidligere havde gjort hendes Bekiendtskab paa ovenanførte Maade! – var det saa ikke rimeligt at Ministeriet fraraadede Kongen at tage Grevinde Danner med til Holsteen?

1855

Fra Frederiksborg giordes der nu af og til Udflugter til Jægerspriis, hvorhen Kongen og Grevinden som oftest ledsagedes af de intime Venner, Kammerherre Berling, Captl. Møller og Maleren Young. Grevinden havde travlt med at faa Jægerspriis indrettet til Ophold –, thi hun skulde jo have det, dersom Kongen døde.²⁹⁾ Hendes ny construerede Vaaben med Grevekrone over, anbragtes der paa mange Steder – ja, endog paa Ryggen af nye kostbare Stole – og ved flere af disse Vaaben

Edouard Young. Portræt af generaladjutant G. Scholler. Akvarel, udført 1856. Lysmål 20,2 × 15,5. Tilhører Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek.

læstes hendes Valgsprog: „La fidélité est ma gloire.“ Var noget Valgsprog usandt, da var det sandeligen dette.

D. 4de Marts var jeg taget med Referat-Sager til Frederiksborg, da jeg havde erfaret at Kongen nu var i god Bedring. Imidlertid var han ikke bedre, end at han underskrev paa Sengen. Kongen havde været syg og sengeliggende de sidste 8 à 10 Dage. Herrerne paa Slottet fortalte mig, at Grevinden, skiondt Kongen ikke kunde komme til Taffelet, dog hver Dag var mødt ved Taffelet og spist med Herrerne – disse vare: enten Ceremonimester Ahlefeldt eller Generaladjutant v. Scholler, den

du jour havende Adjutant, Staldmester Kmherre Haxthausen, Kmherre Berregaard, Kongens Livlæge Etatsraad Lund, Cabinetssecretair Liebenberg og Maleren Young,³⁰⁾ og hver Dag, endskiøndt Kongen laae syg, havde hun befalet at Gardens Musik skulde udføre Taffelmusik saalænge Taffelet varede – sandeligen en mærkelig Takt af Kongens Gemalinde! naar Kongen laae syg!

D. 13de Marts kaldte Forretninger mig igien til Frederiksborg. Kongen var idag oppe for første Gang. Herrerne sagde mig at Kongen under Sygdommen kun havde haft Grevindens og Malerens Selskab. Løvedagen d. 21de April var det Grevindens Fødselsdag. Generalmajor v. Schøller, der fungerede som Marskal, naar Overhofmarskal Levetzau var i Kiøbenhavn, spurgte Kongen Onsdagen forinden, om han ikke skulde tilskrive Overhofmarskallen, hvilken Bestemmelse HM. vilde have i Anledning af Grevindens forestående Fødselsdag. Kongen svarede, at Ingen skulde tilsiges, men hvem der kom til Gratulation, var velkommen. Om Torsdagen noget før Middag modtog Grevinden et Brev fra Minister v. Scheele, og kort efter modtog General Schøller paa sit Værelse paa Frederiksborg en Seddel fra Kongen, hvorpaa der stod skrevet, at Schøller skulde underrette Levetzau om, at Kongens hele Hof og Statsministeren skulde tilsiges til Gratulation hos Grevinden d. 21de (hendes Fødselsdag) og at der modtoges fra Kl. 12 af, samt at de Tilsagte om Middagen ved Taffelet skulde være klædte en Galla, med Baandet over Kiølen.

Her synes det, at Kongen ikke ønskede at giøre saa meget af Fødselsdagen, men at Brevet fra Scheele til Grevinden havde bevirket denne Tilsigelse. Dette var i det mindste Overbeviisningen af Velunderrettede paa Frederiksborg, hvilket da beviser Grevindens Forfængelighed og Hang til at agere fornem – og hvorved Scheele var en tro Hielper. Om Aftenen var der Concert og Declamation paa Slottet, hvortil en Mængde Damer og Herrer fra Hillerød og Omegn vare tilsagte, og hvorved Grevinden gav Cour ligesom en Kongelig Dame.

Endskiøndt Grevinden havde et overordentligt Herredømme over Kongen, var det dog ikke saa siødent, naar han var noget irriteret, at han kunde komme med Udbrud, som vare nærgaaende imod hende. Saaledes mindes jeg, at jeg d. 6te Juni var ved Taffelet, ved hvilken Leilighed Talen kom paa flere Kurer, der vare gavnlige for Helbreden og deriblandt ogsaa Orange-Kuren. Grevinden deltog livlig i Conversationen – Kongen yttrede at en Orange-Kuur vilde ødelægge ham. Livlægen, Etatsraad Lund, som ogsaa var ved Taffelet, sagde efter Taffelet til Kongen, at han under Taffelet ikke ønskede at modsige ham, men

at det dog var hans Overbeviisning, at en Orange-Kuur vilde være gavnlig for Kongens Constitution. Herpaa svarede Kongen: „Ja, det veed jeg, saalænge jeg har Dem (Etatsraad Lund) er jeg rolig for at De intet vil ordonnere som kan skade mig – men der er andre der ønsker at lægge mig i Graven, for at kunne tage Alt det jeg efterlader.“ Grevinden stod ganske i Nærheden af Kongen og kunde tydelig høre hvad han sagde.

Efterat Kongen d. 7de August 1850, var bleven formælet med Grevinde Danner, fik den daværende Udenrigsminister Reedtz udvirket, at Corps Diplomatique ikke skulde komme sammen med Grevinden. Dette overholdtes ogsaa af Reedtz's Eftermand Bluhme, saalænge han var Udenrigsminister, men da Grevinde Danner's Intime, Hr. v. Scheele var bleven Udenrigsminister, overholdtes dette Løfte ikke mere. Da den engelske Admiral Dundas³¹⁾ gjorde sin Opvartning paa Frederiksborg (Foraar 1855) blev det arrangeret saaledes, at Admiral Dundas og den engelske Minister Buchanan³²⁾ kom til at spise Frokost med Kongen og Grevinden. Noget efter blev den russiske Minister Ungern-Sternberg³³⁾ tilsagt til et Middagstafel paa Frederiksborg, *hvor Grevinden var tilstede* – hvorover jeg selv har hørt, at han beklagede sig, fordi man havde brudt det Løfte, man i sin Tid havde givet ham, nemlig ikke at komme sammen med Grevinden. Ligeledes gik det den franske Minister Dotézac³⁴⁾ noget senere paa Skodsborg, og da Prinds Henrik af Nederlandene³⁵⁾ var her i August 1855, tilsagdes hele Corps Diplomatique i denne Anledning til Middagstafel paa Frederiksborg d. 14de August. Forinden Taffelet gik Generalmajor v. Schøller, der fungerede i Overhofmarskalk Levetzau's Sted, da denne var bortreist, til de forskellige Diplomater med Anmodning om at begive sig ind i det første, forreste Værelse, for der at være tilstede naar Kongen kom ind med Grevinden, for at blive presenterede for hende – de gik *ikke*. En gientagen Anmodning af General Schøller, hialp ligesaa lidt, og den preussiske Minister Oriolla³⁶⁾ sagde: „En Presentation en cercle, tilkommer kun Prindsesser.“ Medens nu hele Selskabet stod samlet, maatte Schøller melde dette til Kongen, som jo nu stod klar til at komme med Grevinden til den bestemte Presentation. Derefter blev Minister Scheele, *der var Aarsag i Diplomaternes Tilsigelse*, udentvivil ifølge Aftale med Grevinden, kaldet ind til Kongen. Resultatet var, at Kongen, for Scheeles og Grevindens Skyld, havde den Ydmygelse, at maatte bide i det sure Æble. Kongen kom nu ind med Grevinden, og uden at standse gik man lige til Taffelet. Efter Taffelet besaae hele Selskabet Slotskirken, og deels her, deels i en eller anden Sal presenteredes enkeltviis nogle af de Diplomater,

som Grevinden endnu ikke havde seet, for hende. Under de foregaaende nævnte Udenrigsministre kom Kongen altid til Kiøbenhavn, for at modtage de fremmede Ministre, og de saae aldrig Grevinden førend Scheele blev Udenrigsminister. – Forinden Scheele blev Minister, mødte derfor heller aldrig Grevinden ved de store Tafler ved solenne Leiligheder.

Om Sommeren, navnlig i Badetiden, da Grevinden gjerne badede, opholdt Kongen sig hyppig paa Skodsborg – Her laae han altid i Telt i Haven. Dette Telt var foret med mange forskellige Lag og regntætte Stoffer – der vare 2 nette Værelser deri – det laae paa et nogle Fod ophøiet Terrain med Bræddegulv og Gulvtæpper og var i alle Henseender hyggeligt og luunt, som om det havde været et Huus – I Forbindelse med dette Telt var et andet Telt, saa at sige alt under eet Tag, dog ikke saa høit eller bredt som Kongens (bag ved Kongens Telt nærmere Dyrehaven) men meget langt – og i dette laae Kongens troe Kammertiener Løgtved nærmest Kongens Sovekammer – og i nogle andre Lukafer i dette lange Telt, laae Garderobebetienten og endnu nogle Flere – de fornødne Comoditeter vare ogsaa anbragte heri, og Kongens Ophold her, naar man absolut vilde ligge i Telt, var i alle Henseender meget komfortabelt. Da han laae i Telt til hen paa Efteraaret blev dette hyppig opvarmet ved at afbrænde Spiritus, Eau de Cologne eller deslige, hvorved der ogsaa i Teltet var en behagelig Temperatur. I det forreste Værelse var Skrivebord, Sopha, Lænestole etc. og dette var Kongens Arbejdsværelse, hvor Referater og Audiencer afgjordes. En lang udmærket Kikkert stod paa et Stativ lige indenfor Indgangen til dette Værelse, som vendte ud til Søen. Enhver der passerede den temmelig nær forbi løbende Landevei, kunde observeres, og med sin Pibe i Munden sad Kongen ofte her i Timeviis for at see hvad der foregik paa Havet etc. Kikkerten var saa udmærket, at jeg selv ofte i den har kunnet see hvilken Farve af Klæder Høstfolkene havde paa, naar de arbejdede paa Marken i Nærheden af Landscrona i Sverrig. Overalt i Værelserne og ved Taflerne, altsaa ogsaa her, bar Kongen altid en græsk Hue med den almindelige lange Silkeqvast. Udenfor Teltet var der opreist en høi Flagstang, hvorpaa der om Morgenen blev heist et Orlogsflag, og strøget ved Solens Nedgang. Den du jour havende Adjudant maatte ogsaa ligge i Telt, nærmere Vaaningshuset, det saakaldte Skodsborg Slot, hvori Grevinde Danner boede med sin Selskabsdame Frøken Dreyer,³⁷⁾ en net ældre fransk Dame, der dog snart fik en saadan Afsky for Grevindens mindre moralske Vandel og Herskesyge, at hun forlod Grevinden, som derefter fik en Frøken Arndz³⁸⁾ og senere en Frøken Lytzen.³⁹⁾

En Grevinde og en „jounge Maler“

Brave unge Mand! Baghovedet er især
ypperligt! ganske efter min Smag og Forveelning

En Grevinde og en „jounge Maler“. Udateret litografi, formentlig af P. C. Klæstrup, i:
Skitzer af en Grevindes Liv og Levnet. 8 lukkede Billeder. Originalens størrelse:
12,5 × 8,2.

Omtrent midt i September indkom en Forestilling fra Ministeriet angaaende Fregatten Niels Juels Afløbning. Ministeriet ønskede at vide, om Kongen selv vilde bestemme Dagen og Klokkeslettet for Fregattens Afløbning, eller om dette skulde overlades Ministeriet – som i saa Fald vilde være d. 20de Sept., da Alt var klar til den Dag. Da jeg forelagde Sagen, henledede jeg Kongens Opmærksomhed paa, om han ikke selv vilde overvære Afløbningen, da det var den første Dampfregat etc. etc. Jeg troer ikke at feile, naar jeg anfører, at den Conversation som jeg desangaaende havde med Kongen, var, at Kongen nok havde Lyst til at være ved Afløbningen – og det stod klart for mig, at Kongen tænkte paa Grevinden – thi hun vilde da vist være med, og paa Holmen – blandt Nyboders Folk, der altid have Overflødighed af Vitzer og Bemærkninger, var dog hendes Nærværelse – ved en høitidelig Leilighed,

hvor Diplomaterne med deres Damer møde – saa at sige en Umulighed. Da jeg proponerede Kongen at være tilstede, antog jeg naturligviis, at det var en Selvfølge, at Grevinden ikke lod sig see ved saadanne Leiligheder, men hendes Navn blev ikke berørt. – Det endelige Svar fra Kongens Side var: „Lad Ministeriet selv bestemme Tiden, jeg vil ikke tage ud paa Holmen, jeg vil kun være tilstede, naar et Linieskib løber af Stabelen.“

D. 2ode om Middagen Kl. 12 blev Fregatten Niels Juel sat i Vandet. Omtrent Kl. 1 reed Kongen, kommende fra Fælleden, over Lange-Linie. Adjudanten Oberst v. Bülow, som reed med Kongen, gjorde HM. opmærksom paa, at der idag var løben en Fregat af Stabelen. Kongen svarede: „Ja, der ligger den allerede“ og Bülow tilføiede, at alle de Mennesker som nu kom fra Holmen, kom udentvivel derfra, efterat have seet Afløbningen. – Ved Middagstaflet (hvor jeg ikke var tilstede) taltes der om, at Fregatten Niels Juel var løben af idag. Grevinden sagde: „Da ønskede jeg meget at have seet det“. Kongen svarede: „Jeg har ikke hørt et Ord herom.“ Herpaa yttrede Bülow: „Da vi reed over Lange-Linie tillod jeg mig at gjøre Deres Majestæt opmærksom derpaa.“ Hvorpaa Kongen i en meget irriteret Tone svarede: „Jeg skulde dog vel troe, at der ikke existerer nogen Lov som siger, at Kongen skal høre Alt, hvad en Adjudant siger.“ Det foreligger klart at Kongen ikke har meddelt Grevinden noget om Fregattens Afløbning – og efter min Mening, for at undgaae Scener med Grevinden, der da udentvivel vilde have presset paa Kongen for – som det altid har været Tilfældet, en Galla i den store Kongeslup, at trænge sig frem til denne Høitidelighed for at ledsage Kongen derhen. – Paa Holmen kom hun imidlertid aldrig.

Enhver talede om Maler Young's Forhold til Grevinden. – Naar man saae bort fra denne Scandale, kan man imidlertid ikke nægte at Hr. Young var en tilbageholdende og beskeden Mand, der ved sin intime Omgang med Grevinden og Kongen, saavidt jeg veed, aldrig satte Ondt for Nogen. Tilsyneladende havde hans fortrolige Omgang med Grevinden taget paa hans Helbred – han saa jammerlig ud – han var afmagret og hans Aande lugtede høist ubehagelig – og en Dag hørte jeg han var bortreist, og man sagde at Scheele var bleven hans Afløser, da han tidlig og silde, og ofte mange Timer i Træk, opholdt sig hos Grevinden.

D. 17de November var jeg i Tienesteforretninger hos Kongen paa Frederiksborg. Af Omgivelsen hørte jeg, at Kongen, da han d. 13de om

Middagen tog fra Kiøbenhavn til Frederiksborg, havde der om Formiddagen været Scener mellem ham og Grevinden, fordi hun ikke vilde med til Frederiksborg den Dag. Kongen kørte derfor alene. Om Aftenen kom ogsaa Grevindens Jomfru til Frederiksborg – hvorfor mon Grevinden vilde være saa ene paa Christiansborg? Næste Dag kom hun, og Kongen reed hende imøde – ved denne Forekommenhed undgik HM. uden tvivl videre Ubehageligheder i sin ægteskabelige Lykke.

Omtrent ved denne Tid kom Maler Young tilbage fra sin Reise – man sagde han havde været i sit Hjem i Østerrige – men til alles Forundring reiste han igien efter 2 Dages Forløb – og kom ikke mere tilbage til Danmark. Saalænge Kongen levede, er det bleven sagt mig af Velunderrettede, nød han en aarlig Pension af 600 rbdlr. Om han har beholdt denne Pension efter Kongens Død, af Grevinden, veed jeg ikke –, thi efter Kongens Død har jeg ikke talt hverken med Grevinden, eller nogen af dem der ere forblevne i hendes Tieneste.

NOTER

(1) Erindringerne er første gang blevet udførligt behandlet af Erik Reitzel-Nielsen 1971 i afhandlingen „Irmingers optegnelser om Frederik VII“ i: Personallistorisk Tidsskrift, 15. rk. V, hvori der særlig meddeles træk til belysning af Frederik VII's karakter. Manuskriptet til nærværende artikel er dog udarbejdet før Reitzel-Nielsens afhandling forelå. – (2) Det hed sig dog, at Holten havde fastsat en termin for udgivelsen, der imidlertid ikke blev overholdt. – (3) Se Reitzel-Nielsens omtalte afh. s. 5. (4) Lyse og mørke Livserindringer 1856-63, 1895, s. 43. Samstemmende med Wilde skriver A. G. Drachmann, der både som ung skibslæge og senere i livet havde kendt Irminger særdeles godt, i: Min Rejse gennem Livet, II, 1943. Admiral Dahlerups meget hadefulde omtale af Irminger må nok skyldes dennes springavancement, mens Dahlerup selv blev forbigået to gange. Se H. B. Dahlerup: Mit Livs Begivenheder, I-IV, 1908-12, register i IV. – (5) Salen, der hørte til grevindens private suite, var et af de få rum på slottet, som kunde varmes ordentlig op, hvorfor det også blev benyttet til spisestue. – (6) Alexander Freiherr von Bach, østrigsk minister (1813-93). – (7) Theodor Graf Baillet von Latour, general og krigsminister (1780-1848). – (8) Jósef Bem, polsk general (1791-1850). – (9) Akvarellen findes på Jægerspris. – (10) Udgiven af L. Moltesen i Historisk Tidsskrift, 8. Rk. VI, 1915-17, s. 83-126.

(11) Endnu i 1855 var Young dog såmeget i nåde, at det blev ham overdraget at male et portræt af Frederik VII, som Berling skulde overrække Napoleon III under sin mission i Paris for at bane vejen for grevinden til en modtagelse ved det franske hof. Missionen mislykkedes. Jfr. portrættet afbildet ovenfor s. 71. Se iøvrigt H. J. Hansen Glædemark i: Danske i Paris, II, 1938, s. 110 ff. – (12) Karl Theodor von Piloty (1826-86). – (13) Allgemeine Deutsche Biographie og de der anf. henvisninger. – (14) Se Robert Neiiendam: Lucile Grahn. En Skæbne i Dansen, 1963. – (15) R.

Neiiendam: Grevinde Danner. 2. udg. 1970, s. 266. – (16) Kongens livlæge, professor J. J. G. Lund (1801-84). – (17) Peder Hersleb Classen Smidth (1809-69). – (18) Om Rosalinde Thomsen (Magda v. Dolcke) g. Bosse (1837-1926), der var mindre berømt som skuespillerinde end som bedårende eventyrerske, se R. Neiiendam: Gennem mange Aar, 1950, s. 157-165. I sit forsvarsskrift for Grevinden (se note 15) stempler Neiiendam s. 158 denne ordre som et tåbeligt rygte, hvad det altså ingenlunde var. I lyset af denne ordre bliver det også klart, at Fru Heiberg kunde nøjes med at takke skriftligt for et smykke, som kongen havde tilsendt hende, idet hun beklagede at kongen ikke modtog damer. Se også Carl Plougs Erindringer om Frederik den Syvende og hans Hof, udg. af Hother Ploug i: Vor Fortid, 2. Aarg. 1918, s. 87: „Af Damer kom der som bekendt ingen ved Hoffet i disse Aar, og det vakte derfor en Del Opsigt, at Fru Hall i 1854 ved Mandens Afskedigelse som Generalauditor tabte Hovedet og gik op at gøre Knæfald for Grevinde Danner . . .“. – (19) Formentlig Carl Vilh. Rossing (1790-1857), krigsassessor, forpagter på Liselund. – (20) Om denne udflugt se også Traps Erindringer, II, 1966 s. 179, hvor han fortæller om Young, der klatrede op ad Klinten og derved vandt en præmie på 1000 rdlr. som kongen havde udsat. Trap var imidlertid ikke med på turen og det er besynderligt, at Irminger ikke har erindret sig en sådan kraftpræstation.

(21) Se smst, II, s. 155-56. – (22) Christen Hee Møller (1812-78), adjudant hos Frederik VII 1854-63. – (23) Skrivefejl for Tante (Caroline g. m. kongens farbror). (24) Frederik Vilhelm August Haxthausen (1806-89), overstaldmester, ordensmarskal. – (25) P. M. Bülow (1795-1877), adjudant 1854-63. – (26) Henrik Berregaard (1783-1876), officer. – (27) Den nøjagtige titel er: „Dies kleine Büchlein gehört der Gemalin Seiner Majestät. – Eine Volksstimme aus den Herzogthümern in Veranlassung der Reise des Hohen Königspaares im October und November 1854. Druck von A. S. Kastrup's Wittve in Flensburg“. – (28) Morton Peto (1809-89), engelsk jernbancentreprenør. – (29) Young, hvis stjerne på dette tidspunkt stod i Zenith, blev af grevinden benyttet som smagskonsulent bl. a. ved udstyrelsen af den såkaldte Alhambrasal på Jægerspris. Man må vist give Trap (Erindringer II, s. 156) ret i, at hans smag her „ikke har bevaret sig noget hæderligt vidnesbyrd“. Det eneste af værelsets udstyr fra den tid, som endnu er bevaret, er åbenbart den hæslede loftsdekoration og den højt bizarre bronzelysekrone med kinesiske thekopper som lyseholdere. (30) Young havde af kongen fået tilladelse til at bære hofkavalerernes grønne jagtuniform med ordre til skildvagterne at honorere ham (Traps Erindringer, II, s. 156).

(31) Richard S. Dundas (1802-61). – (32) Sir Andrew Buchanan (1807-82). (33) Ernst Ungern-Sternberg (1794-1879), baron. – (34) André V. A. Dotézac (1808-89). – (35) Prinsen af Nederlandene hed ikke Henrik, men Frederik (1797-1881). (36) A. H. Greve Oriolla, preussisk minister i København. – (37) Sophie Louisa Dreyer (1797-1870). – (38) Sophie Arentz. – (39) Natalie Lytzen.